

The book cover features a central illustration of a woman with long brown hair, wearing a red dress, walking away from the viewer on a path. She is carrying a white watering can. In the background, there is a yellow house with a black roof and a black dog running on the path. The scene is framed by various colorful flowers, including blue pansies, pink and yellow daisies, and blue tulips, set against a light blue background with white clouds.

Liina Putkonen

**UNOHDETTUIJEN
UNELMIEN
KIRJASTO**

TAMMI

Liina Putkonen

*Unohdettujen
unelmien
kirjasto*

tammi

80 VUOTTA

HELSINKI

Kirjailija kiittää Suomen Kirjailijaliittoa apurahasta romaanin kirjoittamiseen sekä Kirjallisuuden edistämiskeskusta apurahasta työvälineisiin.

Sivulla 7 esiintyvän lainauksen Jorge Luis Borgesin teoksesta *Seitsemän iltaa* on suomentanut Pentti Saaritsa (Aviador, 2020).

Sivuilla 9, 65, 170, 191, 251, 270, 323 ja 355 esiintyvät lainaukset ja muunnelmat Astrid Lindgrenin teoksesta *Ronja, ryövärintytär* on suomentanut Tuula Taanila (WSOY, 1981).

Sivulla 101 esiintyy lainaus Aaro Hellaakosken *Jääpeili*-kokoelman runosta ”Keväinen junamatka” (Otava, 1928). Sivulla 90 on sitaatti ”Lyhyesti”-runosta, joka on kokoelmasta *Huojuvat keulat* (WSOY, 1946).

Sivulla 172 oleva sitaatti ”Tuhlaajat”-runosta on ilmestynyt kokoelmassa *Elegiasta oodiin* (Karisto, 1921).

Sivulla 193 esiintyy lainaus Uno Kailaan *Silmästä silmään* -kokoelman runosta ”Karavaani” (Schildt, 1926).

Sivulla 356 esiintyvän lainauksen Edith Södergranin *Levottomia unia*-kokoelman runosta ”Neidon kuolema” on suomentanut Uno Kailas (Tulenkantajain osakeyhtiö, 1929). Sivulla 280 ja 321 esiintyvät lainaukset ja muunnelmat runosta ”Elämä” ovat peräisin samasta kokoelmasta.

© Liina Putkonen ja Tammi 2023

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-5284-1

Painettu EU:ssa

Saijalle, ystävälleni

*Yksi unelmistasi oli kirjoittaa kirja,
ehdit vain runon.*

En minä kuolemaa pelkää.
Pelkään, että maisemasta puuttuvat värit
eivätkä linnut enää laula.
Että mansikat eivät enää tuoksu
eikä järvivesi hivele sääriä niin kuin ennen.
Että aurinko ei lämmitä enää kasvoilla
eikä paahteen kuivattama hiekkatie rahise jalkojen alla.
Pelkään, että sinä et ole siellä.

SAIJA VON HELLENS

(1973–2021)

”Minä olin aina kuvitellut Paratiisin
jonkinlaiseksi kirjastoksi.”

JORGE LUIS BORGES

KIRJAILIJA, KIRJASTONHOITAJA

(1899–1986)

1. osa

”[H]än oli syöksynyt päätä pahkaa
kevääseen. Kaikkialla hänen
ympärillään oli niin ihanaa, se täytti
hänet kokonaan ja hän huusi kuin
lintu korkeasti ja kimeästi – –.”

ASTRID LINDGREN:

Ronja, ryövärintytär

1. luku

Pitkä matka oli taitettu. Aina Varjoranta huokasi helpotuksesta kaartaessaan syvän kesän vihreällä Kleinbusilla keltaisen puutalon pihaan. Siinä se nyt viimein oli, Kielokosken ruukin kirjasto, yksi Suomen vanhimmista. Yli 160 vuotta tarinoita, tunteita ja tietoa. Aina katseli arvokasta, kaunista rakennusta, jonka merkittävä ikä oli tehty hänelle varsin tiettäväksi työpaikan hakuvaiheessa. Rakennuksen pääovelle nousevat kiviportaat olivat kuluneet keskeltä niin, että rappuset näyttivät kaartuvan iloiseen hymyyn. Kapeat, valkopuitteiset ikkunat oven kummallakin puolella heijastivat palan tummenevaa iltataivasta kuin ystävällisesti vilkkuvat silmät.

Hyvää iltaa, rouva kirjasto, Aina naurahti ja kumarsi talovanhukselle. Saa nähdä, kuinka tulemme toimeen.

Ensikohtaaminen ainakin lupasi hyvää. Ehkä repäisy irti entisestä elämästä ei ollut virhe, Aina pohti astuessaan ulos pikkubussista. Tuntui ihanalta hengittää kosteaa, ruoholta tuoksuvaa ilmaa tuntien köröttelyn jälkeen. Oli hyvä olla perillä, vaikka päässä oli koko matkan ajan takonut ajatus: peru työ, palaa kotiin.

Hän havahtui mietteistään, kun autosta alkoi kuulua vaativa räksytys. Äidin elämäntäyteisin perintö, sekarotuinen Herra Spunk, tahtoi ulos ja heti. Aina kiskaisi Kleinbusin sivuoven auki ja päästi polvenkorkuisen, mutta kokoaan äänekkäämmän koiraherran vapaaksi matkakopasta. Kiitokseksi tämä puudelin ja spanielin

pörhöturkkinen sekoitus nosti koipea lähes emäntänsä jalalle. Viesti oli selkeä, sillä edellisestä pissapysähdyksestä oli vain hetki.

Herra Spunk singahti ruohikon sekaan nuuskuttamaan uutta paikkaa kirsun täydeltä. Vähän erilaista kuin kotona Helsingissä, Taka-Töölön pissatervehdysten taivaassa. Täällä maalaiskirjaston kupeessa tuskin jolkotteli satoja, ellei jopa tuhansia koiria merkkäämassa, mutta kettuja, kaneja ja muita metsäneläviä ehkä sitäkin enemmän.

Ihminen tulee ja ihminen menee, Aina mietti katsolessaan ympärilleen. Kielokosken satoja vuosia sitten perustetun ruukin maisema kauniine kivisiltoineen oli kuin vanhassa postikortissa. Kaiken keskellä olevaa isoa lampea reunusti kukkaketo. Menneiden aikojen loistosta oli jäljellä enää kivimuureja, jokunen tuotantorakennus ja kirjasto, mutta vanhat rakennukset oli pidetty kunnossa.

Itse ruukin kartano oli tuhoutunut tulipalossa, ja siitä muistona olivat vaikuttavan näköiset rauniot, joiden siluetin saattoi erottaa kauempana metsän katveessa. Raunioiden takana, metsän keskellä näkyi iso talo. Ehkä se oli rakennettu aikoinaan korvaamaan palanut kartano. Luonto oli ottanut kauniilla tavalla omakseen tilan, jota ihminen ei enää hallinnut. Kivimuurit olivat sammaleen, ruohontupasten ja kevään ensimmäisten, vaaleanvihreiden kukkaversojen kasvualustoja.

Herra Spunk ei maisemista piitannut, vaan alkoi taas haukkua ja laukkasi iän tuomalla jäykkyydellä kohti kirjaston parkkipaikkaa rajaavaa korkeaa kiviaitaa. Mikä ihme siihen iski?

– Spunk, *stanna!* Seis. Pysähdy. *Nej!* Aina karjaisi, mutta 14-vuotias koirapappa ei ollut kuulevinaan.

Ehkä se ei oikeasti kuullutkaan, siltä Ainasta välillä ainakin tuntui. Äidin kuoleman jälkeen moni asia oli alkanut takkuilla Spunkin elämässä. Aina oli kyllä koiralle miehuinen hoitaja, muttei kuitenkaan se ihanin, oma mamma.

Se mamma kuoli, Aina mielti. Ei ole minulla kuule yhtään helpompaa, sillä se oli minunkin mammani. Miksi sinä saat olla hankala ja minä en? Aina puuskahti koiran perään. Mutta Herra Spunk meni menojaan. Muurille päästyään koira katosi, ja Aina pinkaisi juoksuun, nyt jo vähän hätäänntyneenä. Heinikossa, puskan takana piilossa pilkkotti puinen portti.

– *Stanna. Inte där!*

Jostain syystä äiti oli opettanut kaikkein tärkeimmät komennot koiralle ruotsiksi. Kunnollista selitystä päätökselle Aina ei ollut koskaan saanut. Äidillä ei ollut ollut tapana selitellä. Yhtä suuri arvoitus oli koiran nimi, jonka äiti oli valinnut Peppi Pitkätossun etsimän mystisen esineen, pönkin, perusteella.

Aina naurahti itsekseen muistaessaan erään englantilaisen kirjailijavieraan naaman, kun äiti oli esitellyt tälle koiransa. Englanniksi koirapapan nimi viittasi johonkin aivan muuhun kuin lasten satuun.

Nyt ruotsinkielisetkään komennot eivät tehonneet äidin karvaturriin. Hemmetti. Pelko nipisti vatsaa, sillä vaikka koiruli kuinka kävi hermoille, ei Ainalla ollut ketään muutakaan, jonka kanssa jakaa loputonta ikäväänsä. Ei sisaruksia tai isää, ei edes isovanhempia. Ystäviä hänellä oli jokunen, mutta heistä yksikään ei ollut niin läheinen, että Aina olisi kyennyt jakamaan murheensa taakan niin raskaana kuin se oli.

Äidillä ystäviä oli ollut enemmän kuin pystyi laskemaan, mutta he eivät olleet Ainan ystäviä, eivät ainakaan

suurimman surun hetkellä. Moni heistä oli soitellut äidin kuoleman jälkeen, tullut jopa ovelle ja yrittänyt olla läsnä, mutta usein Aina ei ollut jaksanut edes avata ovea.

Päästyään puiselle portille Aina pysähtyi. Porttiin oli ripustettu kyltti: YKSITYISALUE. PÄÄSY KIELLETTY. Aivan sama, Aina puuskahti ja kiirehti veräjästä sisään. Pääsy kielletty ehkä niiltä, joiden koirat eivät karkaile.

Parkkipaikan kirkkaiden valojen jälkeen hämärässä ei ensin nähnyt eteensä. Hetken totuteltuaan Aina huomasi tulleen jonkinlaiseen puutarhaan. Sojottavista oksista ja rehottavasta kasvustosta päätellen salaiseen tai ehkä paremminkin hylättyyn puutarhaan. Aluetta reunustava kiviaita oli ruskeaksi kudelmaksi muuttuneen villiviinin peitossa. Kesä teki vasta tuloaan, ja moni pensas oli vielä pelkkiä hämärästä kohti kurottelevia rankoja. Edellisen kesän kukkaloistosta oli jäljellä kuivuneita varsia ja siemenkotia.

Heinätupasten ja rikkaruohojen täyttämien kukkapenkien keskeltä erottui myös Herra Spunk. Se oli pysähtynyt korvat höröllä ja kuono ilmaa kiivaasti nuuhkien.

– *Nu ska du komma hit!*

Koira ei edes vilkaissut Ainaa, päinvastoin, se otti jalat taas alleen. Aina juoksi perään ja ehti juuri nähdä, kuinka koira kipitti jättimäiseen viinimarjapensaaseen. Hän syökyi napatakseen karkulaisen, mutta lässähti tyhjin käsin märkään multa.

Aina ei kuitenkaan luovuttanut, vaan konttasi perässä pensaaseen. Koira oli saatava kiinni, ties mikä kettu sitä odotti puutarhan siimeksessä. Keväänkosteaa maata maiskahteli polvien ja käsien alla. Herra Spunk vilahti siellä täällä lehvien välissä, mutta otetta siitä ei saanut.

Multa sen sijaan muljui sormissa ja tunkeutui kynsien alle. Kädet syvälle saveen, niinhän psykologi oli suositellut. No, nyt on sekin hoidettu, Aina murisi ja pälyili karvaista karkulaista ryhmyisten, vanhojen oksien seasta. Tämäkö teki hänelle hyvää?

Ainaa auttanut psykologi oli ehdottanut, että hän tarttuisi johonkin uuteen, konkreettiseen tekemiseen, jotta pääsisi irti lamauttavasta surusta, joka oli pitänyt häntä vuoden päivät vankinaan äidin kodissa. Kun Aina oli ker-tonut huomanneensa lehdessä ilmoituksen Kielokosken kirjastonhoitajan paikasta, psykologi oli suositellut hake-maan sitä, ja tässä sitä nyt oltiin.

Aina kellahti selälleen suurten pensaiden alle. Maa tuntui selkää vasten juuri niin niljaiselta kuin käsissäkin, mutta hän ei jaksanut välittää. Tympäisi. Herra Spunk oli hänelle liian vikkellä, mikä oli masentavaa, sillä turjake oli ihmisiässä yli 70-vuotias. Eikö sen ikäisenä pitäisi jo osata ottaa rauhallisesti, tassutella rollaattoritahtia ilman sinkoilua?

– *Kom hiiiit*, Aina yritti vielä kerran, kunnes henki enää pihisi.

Mitään ei tapahtunut, vain mustaviinimarjapensaansa sil-mua tekevät oksat heiluivat hiljaa yläpuolella. Hämärän-peitto, peiton heitto, heiton päässä unenkeitto. Äidin iltaloruttelu. Mistähän sekin tuli mieleen?

Aina nappasi yhden silmun ja pyöritteli sitä sormiensa välissä. Oli vasta toukokuun puoliväli, mutta silmu tuok-sui lapsuuden kuumilta kesäpäiviltä. Silloin juotiin jää-kylmää mustaviinimarjamehua. Kylminä päivinä juotiin kuumaa mehua. Eikä mitä tahansa mehua, vaan äidin omin käsin ostamaa. Aina oli tajunnut vitsin vasta aikuisena.

Vielä eläessään äiti teki töitä, ei mehua. Hänellä oli oma kustantamo, jonka pyörittämisestä hän nautti enemmän kuin mistään. Senkin Aina ymmärsi onneksi vasta aikuisiässä. Perinteinen perhearhi ei ollut äidin elämää, vaikka Aina olikin hänen mestariteoksensa. Siitä äiti oli jaksanut aina muistuttaa, vaikka vanhemman rooli oli tupannut unohtumaan.

Aina nyppäsi toisen silmun ja pisti sen suuhunsa. Hän halusi muuta pureskeltavaa kuin menneisyytensä. Sureminen oli rasittavaa mylläämistä, kuin sekoilisi vanhan ullahon hämärässä törmäillen kipeästi milloin mihinkin vanhaan tavaraan, jonka oli jo unohtanut.

Yllättäen poskella tuntui lämmin, märkä lipaisu. Miehuinen sellainen. Herra Spunk oli saanut leikistä tarpeekseen ja halusi iltapalalle kotiin, tai edes tuttuun autoon, kunhan saisi ruokansa.

Aina köynysi pois pensaista. Hänestä varisi multaa kuin maasta nostetusta porkkanasta, mutta outoa kyllä olo oli iloinen. Ehkä tämä oli sitä paljon puhuttua luontosuhdetta parhaimmillaan. Mene ulos, tunne tuuli ja maa, vai miten psykologi olikaan houkutellut. No, nyt Aina todellakin tunsu maan.

Ojentautuessaan seisomaan jokin kiinnitti hänen huomionsa läheisen pensaan varjoissa. Ei kai tännekin ollut raahattu puutarhatonttuja, kamalia muovisia möykylöitä?

Ruskeaksi kuivuneet oksanraapiskot rasahtelivat ympäriellä, kun Aina suunnisti kohti erikoisen muotoista hahmoa. Herra Spunk haukkui ja kärkkyi närkästyneenä jaloissa, kun tajusi emännän lähteneen väärään suuntaan. Koiraherran valitukset kaikuivat kuitenkin kuuroille korville, se sai luvan maistaa omaa lääkettään.

Lähempänä Aina huomasi, ettei lehtien alla ollut piilossa tonttua, ei edes muovia. Kasvipeitteen keskellä kimalsi jotain metallista. Mitä ihmettä se puutarhan perukoilla teki?

Kun Aina sai revittyä heinän pois tieltään ja riivittyä talven tappamat köynnökset irti löydöstään, ihastunut huokaus karkasi hänen suustaan. Pensaiden varjossa oli pieni pronssinen patsas.

Aina astui vähän kauemmaksi nähdäkseen paremmin, mitä patsas esitti. Se oli tarkemmin tutkiskeltuna lapsi, jonka toisessa kädessä roikkui luultavasti porkkanoita ja toisessa korillinen kukkia. Pronssi oli ajan patinoimaa, mutta kukat muistuttivat kieloja.

Aina silitti ihmeissään patsaan pintaa. Kuinka näin hurmaava taideteos oli jätetty hukkumaan kasvillisuuden sekaan? Herra Spunk tuli myös nuuskimaan emäntänsä löydöstä, nosti sitten jalkaa ja pissata lirautti patsaan juureen. Selkeä mielipide siitä, että iltapala oli myöhässä, nyt riitti seikkailu.

Pikkubussin perällä Aina kävi läpi sängyn yläpuolelle rakennettuja vaatekaappeja. Nyt kun karkulainen oli saanut iltanakkinsa ja käpertynyt petiinsä, Ainan oli korkea aika etsiä jotain lämmintä päälleen. Mikään muu ei häätäisi kylmää, joka oli imeytynyt ihon alle puutarhassa. Lämmintä flanellia autosta pitäisi löytyä, sillä äiti ei ollut lähtenyt mihinkään ilman mukavia vaatteita. Flanelli oli ollut hänen rakkautensa kuten monenväriset villasukatkin.

Ainan käteen osui jotain pehmeää, ja hän kiskaisi mytyn ulos kaapista. Hänen ylleen lehahti lauma vaaleanpunaisia yksisarvisia. Äiti oli aina viihtynyt varsin erikoisissa

kuoseissa, ja niitä riitti pyjamamarkkinoilla. Teininä äidin muotivapaa olemus oli nolottanut, kun kaverit tulivat kylään, mutta nyt Aina silitteli hellästi sarvipäitä ja kääriytyi niiden pehmeeseen.

Tarvittiin enää iso kuppi höyryävää viinimarjamehua kruunaamaan ilta. Autossa kaikki oli onneksi lähes samassa tilassa kuin reilu vuosi sitten äidin vielä sairastaessa, joten kaapista löytyi pullo sitä oikeaa, äidin omin käsin ostamaa mehutiivistettä. Ihme, että vuosikymmenten kolhima matkamato ylipäänsä lähti enää käyntiin, Aina pohti mehua lämmittäessään.

Hän oli juuri ehtinyt asettua sängylle mehukuppi kädessään, kun Herra Spunk hyppäsi yllättäen hänen syliinsä ja kääpertyi siihen tuhisemaan. Aina rapsutteli varovaisesti nukkuvaa koiraa. Se ei ollut ikinä viihtynyt kenenkään muun kuin äidin sylissä, ja kun äitiä ei enää ollut, se meni aina omaan petiinsä. Mikä koirapappaan nyt oli mennyt?

Pyjama, Aina hoksasi ja nuuhkaisi pukinettaan. Se ei tuoksunut pesuaineelle, vaan menneelle ajalle. Äidille.

Aina hivuttautui makaamaan Herra Spunkin viereen. Hauva ynähti närkästyneesti, muttei vaivautunut vaihtamaan paikkaa. Kaihdinten läpi siilautuva kuu raidoitti pikkubussin seinät ja peilaili itseään yöpöydällä olevan valokuvakehyksen pinnasta.

Aina kurotti ottamaan kuvan käteensä. Siinä istui lapsi, pulleat jalat harallaan ja yhtä pulleat kädet innoissaan kohti taivasta ojennettuina. Lapsella oli valkoinen kolttu, valkoinen pitsihilkka ja pienessä nyrkissä kourallinen kieloja. Ympärillä lainehti kielojen meri ja kauempana näkyi siluetti, kuin siellä olisi toinen lapsi yhtä riemuissaan kädet kohotettuina.

”Kultasiskot 1991, Kielokoski”, luki valokuvan alareunassa. Käsiala ei ollut äidin, mutta kuvassa oli Aina. Sen Aina tiesi varmaksi, mitään muuta ei. Äiti oli kyllä vastannut joka kerta, kun Aina oli kysynyt valokuvasta, mutta vasta aikuisena Aina oli ymmärtänyt, että vastaukset vaihtelivat. Kuva oli otettu milloin ystävien kanssa mökillä, milloin kirjaseminaarin väliajalla, työmatkalla kirjailijan luo... Joskus kun Aina oli uskaltanut huomauttaa asiasta, äiti oli suuttunut ja sanonut, ettei ihminen voi kaikkea muistaa. Hänestä kuvassa oli kaikki oleellinen tieto: Aina oli suloinen ja pieni ja istui kesäisellä Kielokoskella riemua täynnä. Kun Aina oli huomauttanut, ettei kirjoitus näyttänyt lainkaan äidin käsialalta, äiti oli vain naurahtanut ja heittänyt vastaukseksi riimejä, niin kuin hän oli tavannut tehdä, jos ei halunnut keskustella: ”Totta on se, mikä kirjoitettu on vain, kenen käsin, ei väliä lain.” Kultasiskot-sanan äiti oli selittänyt juontuvan Astrid Lindgrenin sadusta, jossa tytöllä oli salainen sisko, niin kuin kuvan kaukainen siluetti.

Kuva oli ollut äidin kirjahyllyssä niin kauan kuin Aina muisti, mutta vasta nyt hän huomasi, että siinä kauempana oleva hahmo kimalsi. Se toi mieleen patsaan, jonka hän löysi äsken puutarhasta. Oliko kuvankin hahmo patsas? Ehkä luontoon viedyt patsaat olivat jokin Kielokosken erikoisuus.

Aina heilutti kehystä, ja se vastasi tutuksi tulleella kolinnalla. Sen sisällä oli avain, jonka Aina oli löytänyt äidin kuoleman jälkeen katsellessaan tämän hyllyä koristaneita kuvia tarkemmin. Lukkoa, johon piilotettu avain sopisi, Aina ei ollut löytänyt. Senkin mysteerin äiti oli jättänyt jälkeensä.

Kun Kielokoskelle sitten kaivattiin kesäksi kirjastonhoitajaa, Ainan oli pakko vastata ilmoitukseen ja hakea

töihin paikkaan, jossa hän oli istunut kedolla onnesta ymmyrkäisenä koura täynnä myrkyllisiä kieloja. Siitäkin hän oli joskus huomauttanut äidilleen. Vastauksena äiti oli huudahtanut, ettei elämää pelkäämällä eletä. Kuinkahan monta kukkaa tai myrkkymarjaa Aina oli lapsena popsinut? Ilmeisesti ei liikaa, koska tässä hän makasi, äitinsä ikivanhassa retrobussissa, järvien keskellä Kielokoskella, reilut 250 kilometriä Helsingistä pohjoiseen.

Unen rajamailla Aina kuuli äidin äänen korvissaan. ”Aina-kulta, elämä antaa ja kantaa, kun sen antaa kantaa.” Ja niinhän se teki, kunnes kannettavaa oli liikaa. Sairaus oli vienyt äidiltä vähitellen kyvyn iloita ja riimitellä. Sitä äiti ei antanut elämälle koskaan anteeksi.

Ainan oli taas vaikea antaa anteeksi äidille. Sairaus sanelee monia asioita, mutta se ei vie kaikkea päätösvaltaa. Sairaanakin voi tehdä hyviä päätöksiä ja huonoja päätöksiä. Aina tyrkkäsi valokuvan kädestään pöydälle. Hän ei halunnut miettiä eikä muistella sen enempää. Hän oli nyt täällä, hän oli päässyt Kielokosken kirjastolle asti. Nyt oli aika katsoa eteenpäin.

2. luku

Pakettiauton kyljestä kuului terävä kolahdus. Aina avasi silmänsä ja ponnahti sängyssä istumaan. Herra Spunk hyppäsi lattialle ja alkoi räyhätä, minkä kitusistaan irti sai. Oliko äiti kunnossa? Pitikö soittaa hoitaja?

Koputtelu jatkui. Aina heräsi kunnolla ja muisti, missä oli, muisti, ettei äitiä enää ollut. Suru kuristi kipeästi, niin kuin aina aamuisin.

– Huhuu, kuuluuko? Tämä ei ole leirintäalue!

Auton kylki sai osakseen lisää vaativaa paukutusta. Joku ei aikonut antaa periksi.

Oven takana seisoj nainen äkäisenä kuin metso soittimella. Kädet puristivat tiukasti lanteita, ja posket punoittivat kiihtymyksestä. Herra Spunk karkasi autosta riehumaan ja räkyttämään kutsumattoman vieraan ympärillä, mikä sai naisen pörhistelemään entistä uhmakkaammin.

– No olihan siellä elämää. Kyllä minä omavaltaisen leirin tunnistan, kun sellaisen näen. Onko täällä venynyt viikonloppu pitkäksi vai mitä? Ei sellainen sovi. Perinnetiljööön keskellä ei likapyykkeitä liehutellessä!

Aina katsoi naista hämmentyneenä. Tämän mustat, vaalein raidoin piristetyt hiukset tutisivat kuin helppa papatuksen tahdissa. Ehkä ennemmin helmikana kuin metso, Aina mietti itseksensä ja virnisti huomaamattaan.

– Naurun paikka on kyllä jossain ihan muualla kuin tässä ja nyt, nainen älähti.

Aina puri huulta ja vilkuili kirjaston parkkipaikkaa kuin etsien jotain. Heidän oli pakko olla piilokamerassa.

– Anteeksi, mutta kukahan te mahdatte olla? hän sai lopulta kysytyä.

– Lähdetään siitä, että kuka sinä olet ja kenen luvalla pidät irtolaisleiriä kulttuurihistoriallisesti merkittävällä alueella?

– Aina Varjoranta, tämän kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennuksen tuleva kirjastonhoitaja.

Nainen otti askeleen taaksepäin. Tätä hän ei ollut osannut odottaa. 1960-luvulta juuri ja juuri ajokuntoon entisöity museoauto ja sen kylkeen viritellyllä pyykkinarulla liehuvat kuraiset vaatteet olivat vieneet rouvan ajatukset aivan muualle.

– Minulla on tapaaminen työnantajani kanssa tänään tasan yhdeksältä, ja tulin tänne jo eilen, jotta olisin varmasti ajoissa. Ajattelin, ettei se häiritse ketään, jos nukun autossa tässä pihassa.

Nainen tuijotti yksisarvispyjamaan pukeutunutta Ainaa kuin halpaa perhejuustoa. Aina ei katsetta kavahtanut, hän oli tottunut äidin kustantamon ailahtelevien kirjailijoiden kanssa kaikenlaisiin kohtaamisiin.

– Olisiko nyt minun vuoroni saada tietää, kenen kanssa juttelen?

– Minä olen Peppilotta Tarkiainen, nainen lausui kuin maailman korkeimman arvonimen.

Aina tyrskähti.

– Mikä nyt taas on niin hauskaa?

Aina pudisteli päätään ja keskittyi ihaillemaan pihamaan pikkukiviä. Se ei auttanut, sillä hänen mielessään soi jo käynnistynyt nimirimpu: Peppilotta Sikuriina Rullakartiina...

Peppilotta katsoi hyytävästi Ainaa, joka ei saanut itseään riittävän vakavaksi.

– Anteeksi, olen vain suuri Astrid Lindgrenin satujen ystävä.

– Mitä se tähän kuuluu?

Peppilotta ei selvästikään suostunut käymään keskusteluja nimestään ja sen alkuperästä. Mokomaa tosikkoa mahtoi harmittaa veikeä nimi.

– Olen pahoillani. Yritetäänpä uudestaan: olen Aina ja tulossa tänne töihin.

– Minä olen yhä rouva Tarkiainen, sinun työnantajasi.

Aina henkäisi. Niinpä tietenkin, Kielokosken kyläyhdistyksen puheenjohtaja P. Tarkiainen. Niinhän sähköposteissa oli aina lukenut. Hän oli jostain syystä kuvitellut, että P viittasi Pekkaan, Pauliin tai Perttiin. Ehkä siksi, että jäykän muodollinen kirjoitustyyli oli tuonut mieleen pilkunviilausta rakastavan virkamiehen.

Järjellä Aina tiesi, että nyt olisi parempi myöntää tappionsa, mutta hän ei voinut itselleen mitään. Vähän oli annettava takaisinkin.

– Käsittääkseni työnantaja on Kielokosken kyläyhdistys, joka vastaa kirjaston toiminnasta, ei kukaan tietty ihminen.

Peppilotta Tarkiainen näytti siltä kuin joku olisi kissaissut häntä pyrstösulista. Mielikuva sai Ainan taas virnistämään.

– Mikäli haluat, että sinulla ylipäätään on työnantaja, suosittelen harkitsemaan sanojasi. Meillä on sovittu tapaaminen tasan kello yhdeksän. Siivoa sotkusi, laittaudu asianmukaiseen työtapaamiskuntoon ja katsokin, että olet ajoissa paikalla. Odotan sinua keittiössä, vasemmasta ovesta sisään.

Peppilotta vilkaisi Ainaa hyytävästi ja poistui jättämättä keskustelulle sijaa. 1-0 tuli takkiin tästä matsista, Aina huokaisi. Hän olisi kyllä halunnut huutaa rouvan perään, että tämä itse oli tunkeutunut autolle häiriköimään, eikä kukaan sitä paitsi voinut olla sängystä juuri revittynä missään muussa kuin unisessa yksisarviskunnossa. Irtolaisleiristä puhuminen se vasta kamalaa liioittelua oli, kun auton viereen viritetyllä pyykkinarulla roikkuivat yhdet housut ja, no hyvä on, pikkuhousut. Aina kuitenkin piti suunsa kiinni, sillä ei hän tänne asti ollut ajanut vain sadakseen potkut.

Aamutoimista ei tahtonut tulla mitään. Pää osui kaapin reunaan, kun Aina kiskoi puseroa liian äkäisesti päälleen. Puhtaita housuja pukiessa hän horjahti ja astui Herra Spunkin vesikulhoon, joka kaatui ja kasteli lattian lisäksi Ainan toisen housunlahkeen. Ripsivärikin levisi, kun Herra Spunk hyppäsi Ainan syliin juuri sillä kriittisellä hetkellä, kun hän meikkasi.

Kahvia. Kunhan hän saisi kahvia, aamu paranisi. Mutteripannu alkoi onneksi pulputtaa nopeasti autoon asennetulla pikkuliedellä, ja rauhoittava tuoksu kiemurteli nenään. Aina kaatoi kahvin mukiin mikrossa kuumentamansa maidon päälle ja hengähti. Olkoon lahje märkänä ja ripsiväri poskella, tykyttäköön takaraivoon kohonnut kuhmu. Nyt minä juon kahvia.

Ensimmäinen hörppäys valui rinnuksille. Miten se voi olla edes mahdollista? Miten 33-vuotias ihminen voi juoda ohi? Aina kiljaisi niin, että Herra Spunk ponkaisi vierestä lattialle ja alkoi haukkua raivoisasti.

Tästä ei tule mitään, Aina tuskaili. Koko reissu oli yksi suuri virhe. Hänen katseensa osui yöpöydällä makaavaan valokuvaan: voihan Kielokosken kultasisko, vähänpä tiesit

tuolloin mistään. Kuva kuitenkin sai Ainan istumaan alas ja vetämään henkeä. Ei hän voinut heti luovuttaa. Lehti-ilmoitus oli kuin kauan odotettu kutsu lapsuuden mysteerin äärelle. Vaikka äiti oli vaiennut asiasta, se ei tarkoittanut, etteikö Kielokoskelta voisi löytyä vastauksia liittyen hänen menneisyyteensä. Täytyihän siihen olla jokin syy, miksi äiti oli pitänyt juuri kielokuvaa kirjahyllyssä muistona Ainan vauva-ajasta.

Peppilotta Tarkiainen yritti jopa hymyillä, kun hän tuli avaamaan kirjaston oven. Aina irvisti hymyntapaisen takaisin ja istui hänelle osoitettuun tuoliin.

– Paperisihan olivat vakuuttavat. Kirjallisuutta niin opinnoissa kuin käytännössä ja päälle vielä psykologin pätevyyskin. Siitä voikin olla hyötyä näiden mökeissään jurnottavien asiakkaiden kanssa.

Aina sai kylmiä väreitä ymsestä äänensävyistä, jolla Peppilotta häntä puhutteli.

– Psykologin työt ovat tauolla, ovat olleet jo pari vuotta. Lupaan, etten ala kysellä kyläläisten vaietuista salaisuuksista tai lapsuustraumoista.

Setvittäviä traumoja oli Ainalla itsellään jo riittämiin. Vuosi virkavapaalla vakavasti sairaan äidin vierellä, matkakaverina kohti vääjäämätöntä kuolemaa repi rikki kaikenlaista. Syöpä vei uskon siihen, että elämässä kaikki kääntyy parhain päin. Kun kuolemakin sitten tapahtui niin kuin tapahtui, seuraava vuosi oli vierähtänyt lähinnä äidin pak-sulla arvomatolla maaten. Suru oli vienyt kyvyn elää ja työskennellä. Aina oli irtisanoutunut psykologin työstään, vaikka hänen työnantajansa olikin suhtautunut toipumis-aikaan ymmärtäväisesti. Ajatus muiden auttamisesta tuntui mahdottomalta, kun oli itse niin rikki. Onneksi hän

*Elämä antaa ja kantaa,
kun sen antaa kantaa.*

Näin tapasi Aina Varjorannan äiti sanoa. Ainasta kuitenkin tuntuu, että elämä on vain ottanut siitä lähtien, kun syöpä vei äidin. Vuosi tragedian jälkeen Aina uskaltautuu Helsingistä kesäksi kirjastonhoitajaksi Kielokoskelle maaseudun rauhaan. Yllättäen kirjasto paljastuukin kirjoista riisutuksi jumppasaliksi, ja Ainalla on täysi työ puolustaa perinteikkään kyläkirjaston tulevaisuutta. Kuin varkain elämään alkavat kuitenkin palautua värit, rakkaus ja usko äidin vanhaan viisauteen.

Unohdettujen unelmien kirjasto aloittaa lämminhenkisen Kielokoski-sarjan, joka on kunnianosoitus kirjojen voimalle yhdistää, lohduttaa ja luoda uskoa uusiin alkuihin.

www.tammi.fi

9 789520 452841

84.2

ISBN 978-952-04-5284-1

